

Alfrēds Kalniņš

KLAVIERMŪZIKA UN INTERPRETĀCIJA

ALFRĒDS KALNIŅŠ

(23.08.1879 - 23.12.1951)

Alrēda Kalniņa daiļrades pētnieks Arnolds Klotiņš viņu sauc par **visražīgāko un daudzpusīgāko 20. gadsimta pirmās puses latviešu komponistu** – viņa darbu klāsts sasniedz deviņus simtus.

Par Kalniņa daiļrades pamatžanru jāatzīst solodziesma – kopskaitā to ir apmēram 250.

Alfrēds Kalniņš ir arī latviešu nacionālās operas pamatlicējs, tāpat – **izsmalcināti poētiskas klaviermūzikas**, nacionāla kolorīta iekrāsotu simfonisko opusu un baleta, arī balādiskas, idilliski elēģiskas kormūzikas **un virtuozu ērģeļdarbu autors**.

ALFRĒDS KALNIŅŠ

(23.08.1879 – 23.12.1951)

biogrāfija

Alfrēds Kalniņš dzimis 1879. gada 23. augustā Cēsīs.

Viņa tēvs Jānis Kalniņš bija laukstrādnieks, māte Rozālija Ūferse bija muižkunga meita.

«Harmonijas nams» 19.gs. beigās Cēsīs, kur piedzimst nākamais komponists Alfrēds Kalniņš.

«No skatuves mūsu guļamistabā ieplūda mūzika, vai nu viesojošos kapelu vai Cēsu stīgu kvarteta izpildījumā. Šīs skaņas tīksmināja ausis, kamēr miegs uzlika savu punktu.

/A.Kalniņš/

Alfrēds Kalniņš bērnībā vecāku mīlestību izjūt maz, toties lutināšanu pa pilnam. Dēla ģērbšanā, ēdināšanā un izklaidēs vecāki cenšas atdarināt visu vācu aristokrātu paradumus un pārspīlē tos. Mazajam zēnam ir savi kanāriļputniņi un vēl eksotiskāki dzīvnieki. Dēla ikdienas ceļojuma uz kilometru attālo skolu vecāki iegādājas poniju ar visu aizjūgu. Ēdienu karte mazajam Alfrēdam ir pati smalkākā visās Cēsīs. Astoņu gadu vecumā pēc pārcistas slimības ēdienreizēs tiek pasniegta glāze augstākā labuma Madeiras vīna.

ALFRĒDS KALNIŅŠ

(23.08.1879 - 23.12.1951)

biogrāfija

- Klavierspēles pamatus Alfrēds Kalniņš apgūst Rūdolfa Mīlmaņa progimnāzijā dzimtajās Cēsīs, deviņu gadu vecumā iemēģina Cēsu Sv. Jāņa baznīcas ērģeles.
- Rozāliju un Jāni laulājot, vietējais vācu mācītājs bija ierakstījis jaunās ģimenes uzvārdu “Kalning”, un nākamais komponists atguva savu latvisko uzvārdu tikai asos ģimenes strīdos.
- 1897. gadā viņš iestājas Pēterburgas Konservatorijas Luī Homiliusa ērģeļu klasē.
- 1903. Alfrēds Kalniņš sāk darba gaitas Pērnavā, pildīdams ērģelnieta, koru diriģenta un pedagoga pienākumus.
- 1904. gada oktobrī viņš sarīko vēsturiski pirmo latviešu komponista autorkoncertu Rīgā.
- 1911. gadā viņš uz četriem gadiem pārceļas uz Liepāju, pildīdams Sv. Annas baznīcas ērģelnieta pienākumus. Diriģē korus, organizē koncertus, raksta kritikas.

ALFRĒDS KALNIŅŠ (23.08.1879 - 23.12.1951) biogrāfija

- Klavierspēles pamatus Alfrēds Kalniņš apgūst Rūdolfā Mīlmaņa progimnāzijā dzimtajās Cēsīs, deviņu gadu vecumā iemēģina Cēsu Sv. Jāņa baznīcas ērģeles.
- 1897. gadā viņš iestājas Pēterburgas Konservatorijas Luī Homiliusa ērģeļu klasē.

Konservatorijā jaunais komponists apgūst ērģeļu un klavieru spēles tehnikas līdz tādām līmenim, ka abas pārvalda pilnīgi brīvi. Pēterburgas mūzikas dzīve ar saviem daudzajiem ievērojamajiem koncertiem Kalniņam paver plašu skatu skaņu mākslas pasaulē.

Viņa istabas biedri bija tēlnieki Teodors Zaļkalns un Burkards Dzenis. Daudz laika jauneklis pavada kopā ar Jūliju Madernieku, Gustavu Šķilteru, Kārli Brencēnu u.c. latviešu topošajiem māksliniekiem.

Šī ciešā saikne ir avots Kalniņa mūzikai piemītošajam gleznieciskumam. Nereti viņš savas kompozīcijas raksta tiešā gleznu iespaidā.

ALFRĒDS KALNIŅŠ (23.08.1879 - 23.12.1951) biogrāfija

- 1903. Alfrēds Kalniņš sāk darba gaitas Pērnavā, pildīdams ērģelnieka, koru diriģenta un pedagoga pienākumus.
- 1904. gada oktobrī viņš sarīko vēsturiski pirmo latviešu komponista autorkoncertu Rīgā.
- 1911. gadā viņš uz četriem gadiem pārceļas uz Liepāju, pildīdams Sv. Annas baznīcas ērģelnieka pienākumus. Diriģē korus, organizē koncertus, raksta kritikas.
- Kopš 1919. gada rudens pārceļas uz dzīvi Rīgā, ir Izglītības ministrijas Mākslas departamenta mūzikas nodaļas vadītājs.
- 1923.-1925.gadā mūzikas daļas vadītājs Nacionālajā teātrī.
- 1927. gada oktobrī komponists emigrē uz ASV, Ņujorku, kur strādā gan kā kordiriģents, gan kā pedagogs, tāpat sniedz solokoncertus.
- Pēc atgriešanās Rīgā 1933. gadā Alfrēds Kalniņš atsāk ērģelnieka un koncertanta darbību, gadu vēlāk sāk regulārus ērģeļmūzikas radiokoncertus
- Kopš 1944. gada Alfrēds Kalniņš ir Latvijas Valsts konservatorijas rektors (līdz 1948), kopš 1945. gada – Komponistu savienības orgkomitejas un valdes loceklis.
- Alfrēds Kalniņš miris 1951. gada 23. decembrī.

Interesanti un anekdotiskie fakti! 😊

1. Rozāliju un Jāni laulājot, vietējais vācu mācītājs bija ierakstījis jaunās ģimenes uzvārdu “Kalning”, un nākamais komponists atguva savu latvisko uzvārdu tikai asos ģimenes strīdos.

2. Pirmās pusaudža gadu kompozīcijas – lielus paša izdotu nošu saiņus – Alfrēds Kalniņš ir slīcinājis Daugavā, savā ziņā piesārņodams slaveno likteņupi.. Notis jau bijušas izvietotas Rīgas muzikāliju veikalos, bet šī pie klavierēm saimprovizētā klaviermūzika kļuvusi pašam tik derdzīga, ka viņš atprasījis visus neizpirktos eksemplārus, un, tā kā dzīvokļa saimniece neļāvusi krāsnī tik lielu papīra daudzumu dedzināt, tad....

Mūzikas saule (2004 Nr.5. 12.lpp)

3. Būdams sava laika izcilākais latviešu koncertērgelnieks, A.Kalniņš neatteicās sēsties pie ērgelēm arī vistālākajās lauku beznīcās, turklāt ar apbrīnojamu atbildību gatavojās ik reizi. Tā nu viņš atbrauc uz kādu tālu vietu pirms koncerta iet palūkot, vai nu kā ar vietējo instrumentu varēs nospēlēt Baha Re mažora prelūdiju un fūgu. Pēc britisīna vietējais pērminderis, piekūsis mīt plešas, pienāk un ieskatās notīs: «Ak tad profesora kongs mācās spēlēšanu ar diviem krustiņiem pie atslēgas?! Mana meita mājās uz klavierēm gan jau spēlē ar trīs krustiņiem.» Pret tādu dzelzs loģiku arī Kalniņam trūkst argumentu.

Mūzikas saule (2004 Nr.5. 12.lpp)

Interesanti un anekdotiskie fakti! 😊

*A. Beļcovas zīmējums Kultūras Balss satīras kalendārā 1928. gadam ar komentāru :
«Laimīga šķiršanās. Alfrēds Kalniņš aizbrauc uz Ameriku, jo Latvijā nav ne baznīcu, ne ērģeļu, kas gribētu lepoties ar
viņa mākslu.»*

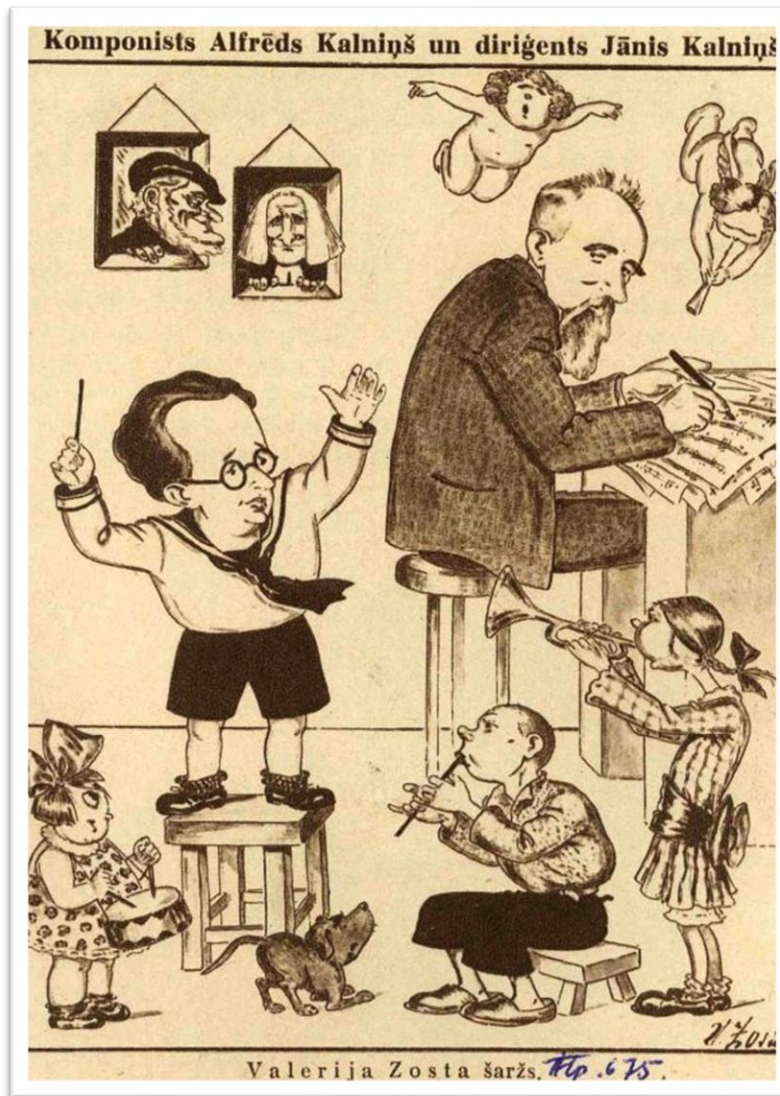
Mūzikas saule (2004 Nr.5. 12.lpp)

«Es noklausījos ļoti daudzus Ņujorkas, Čikāgas un Filadelfijas ērgelniekus kongresā Ņujorkā, kas sniedza daudzas ierosmes pilnas dienas.»

(Klotiņš1979:282)

No Homiliusa viņš varēja mācīties izpildītājmākslinieka atbildīgo, godprātīgo attieksmi pret savu darbu – optimāli precīzu atskaņojumu, bez paviršības un tīšam vienkāršošanas.

(Klotiņš1979:48)

Šī teritorija, ko no ielas norobežoja nams, kļuva par mazā Alfrēda galveno rotaļu vietu. No turienes (tagadējo «Gaujaslīču») kā jau no augstienes, paverās tāls skats uz ziemeļiem (..)lielo mežu ievīļnoto, zilgano horizonta līniju.

(Klotiņš1979:22)

Bērnība un skola

Emigrācija

Brieduma periods

Studijas Pēterburgā

UZDEVUMS! Atrodiet atbilstoši citātam/attēlam atbilstošo A.Kalniņa dzīves periodu.

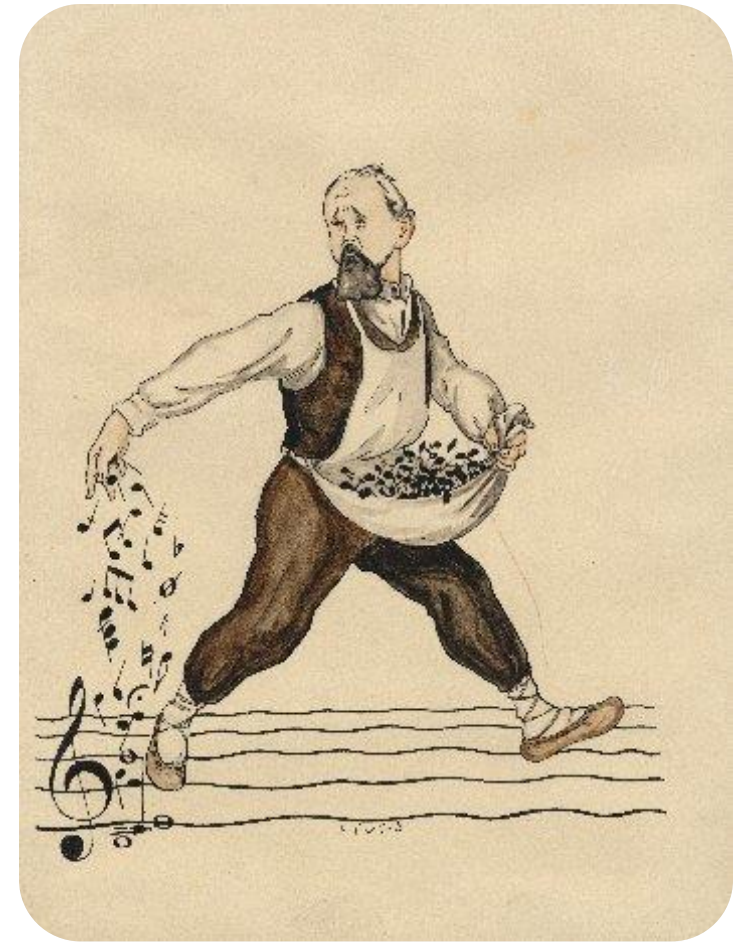
Alfrēda Kalniņa klavieru daiļrade, kā tas norādīts paša komponista sastādītajā darbu katalogā, ietver **109 oriģinālkompozīcijas un 30 tautas dziesmu apdares.**

Daiļrades trīs periodi:

I (1900-1920) ar nacionālo romantismu cieši saistīta daiļrade;

II (1920-1940) jaunu stilistisku meklējumu posms, piem. lineārā harmonija («Trīs gabali»), divpadsmit pakāpju diatoniskā sistēmas princips (*I Impresija v/d*);

III (1940-1951) daļēja atgriešanās pie pirmā perioda stila augstākā profesionālās meistarības pakāpē.

«Alfrēds kalniņš sēj notis»
Sergejs Civinskis-Civis. Karikatūra.
20.gs. sākums

Radošā procesa savdabība

Patika sacerēt brīvā dabā. Šādu praksi aizsāk jaunībā, Pēterburgas studiju gados, kad vasaras bieži pavadīja, klejojot pa Siguldas gravām.

Arī vēlāk tā darīja, piemēram, 1921./1922. gadā pavadot vasaras Lazdonā.

Lazdonā pavadītās vasarās 1921/22 nu atkal bija ideāla strādāšana! [...] rītos līdz pusdienai un vakaros jaukos silos kluso ezeru malās bija jauki rakstīt. Parasti sēdēju uz celmiem. No skolas pakalna atvērās jauks skats pāri tuvam ezeram.

Alfrēds Kalniņš, «Skats manā darbistabā». Latvijas Nacionālā bibliotēka, Retumu nodaļa

Kā liecina E.Dārziņš skaņdarba Pie Daugavas muzikālā iecere komponistam radusies braucot laivā pāri Daugavai uz Staburagu, kur tā arī uzskicēta.

(Klotiņš 1970:15)

Nozīmīgākie skaņdarbi klavierēm

I PERIODS (1900-1920)	II PERIODS (1920-1940)	III PERIODS (1940-1951)
<i>Trīs liriski gabali – Noktirne, Rudens, «Šūpļa dziesma»; Trīs skices klavierēm; Balāde (si b); «Albums jaunībai»; Septiņi skaņdarbi (Sept morceaux); Septiņas poēmas (Sept poems)</i>	<i>Trīs gabali; Impresijas – astoņas poēmas klavierēm; Pieci gabali; Variācijas par Grīga tēmu;</i>	<i>Septiņi klaviergabaliņi jaunatnei; Četri kapričeto; Trīs gabaliņi albuma «Jaunībai» papildinājumam – Dziesmiņa, Pie strauta, Vecais koklētājs.</i>

Uzdevums!

Klausies skaņdarbus un padomā!

- Kādi programmatiskie nosaukumi varētu būt klausāmajiem skaņdarbiem? *Pamato!*
- *Kāds iespaids rodas, klausoties mūziku? Pamato!*
- *Kas rada šo iespaidu? Pamato!*

Pēc katra noklausītā skaņdarba dalīsimies ar saviem iespaidiem!

Noctirne

A.Kalniņa agrīnajai klavieru lirikai raksturīgais sirsnīgais, intīmais noskaņojums. To rada patiesīgi vienkāršā, necilā izteiksme, kas atgādina sirsnīgu sarunu, kā arī gleznaina maiguma cauraustie, trauslie un liriskie tēli, kuri ar šīm savām īpašībām modina simpātiju.

Latviešu pianiste Vilma Cīrle, viena no spilgtākajām un smalkākajām latviešu 20.gadsimta mūziķēm.

[\(217\) Alfred Kalnins - Nocturne & Autumn for Piano - YouTube](#)

Balāde (1905)

Iespējams, pats nozīmīgākais A.Kalniņa klavierdarbs ir *Balāde* (1905) – ne pārāk apjomīgs, drīzāk paskops, lapidārs, bet spēka un dinamikas uzlādēts stāstījums, kurā mijas gan episkās, gan dramatiskās, gan gaiši poētiskās krāsas, savijoties skaudrā pārdzīvojumā. Arī šeit viens no būtiskiem vaibstiem ir latviskās intonācijas klātbūtne, īpatnējās, savdabās metroritma detaļas, kaut dominē melodikas iezīmība, tās plastiskā dailē.

(J.Torgāna ievadvārdi Latviešu klaviermūzikas antoloģija J.Žvikova CD)

Juris Žvikovs

[\(217\) Alfred Kalnins - Ballade for Piano - YouTube](#)

Mīļais Alfrēd!

(...)

Priekš manis Kalniņš tagad vairs nav vis kaut kāds kalniņš vien, bet «Kalniņš», un es šo vārdu izrunāju tāpat, kā kad es saku «Grīgs» vai «Sibeliuss».

(...)

Man liels prieks, mīļais Alfrēd, ka tu tagad tik centīgi komponē, tas padarīs mūsu muzikas literatūru bagātu un laiku laikiem.

(...)

Rīgā 16. aprīlī 1904.

Tavs Emils

Pie drauga kapa

(Krājums Septiņi skaņdarbi)

Liepājas periodā secerētais pēdējais klavierdarbu krājums Septiņi skaņdarbi sākas ar Emīla Dārziņa piemiņai veltīto kompozīciju *Pie drauga kapa* – psiholoģiski niansēts liriska klavierminiatūras paraugs.

Šī skaņdarba oriģinālo izteiksmību veido elēģiskas izjūtas, savīdamās ar apskaidrotām, gaiši apcerīgām noskaņām. Uzmanību saista sevišķais izteiksmes trauslums – mūzika it kā runā par kaut ko dārgu, kam jāpieskaras ar lielāko pietāti.

UZDEVUMS! INTERPRETĀCIJAS ANALĪZE

TOMS OSTROVSKIS	Pozīcija	JURIS ŽVIKOVS
	TĒLS/RAKSTURS	
	TEMPS	
	DINAMIKAS GRADĀCIJAS	
	PEDALIZĀCIJA	
	AGOĢIKA	
	FRĀZĒJUMA	
	IZPILDĪJUMA KOŠUMS	

CD "Kalniņš Alfrēds "Moments
Musicaux«
Klavieres Toms Ostrovskis
2018.g.

CD «Latviešu klaviermūzikas
antoloģija»
Klavieres Juris Žvikovs
2005.g.

«Latviešu Grīgs» – Alfrēds Kalniņš

A. Kalniņam Grīgs bija tuvs daudzējādā ziņā, un viņa simpātija pret Grīga mūziku ir vispārzināmas. Jau studijas gados Pēterburgā A.Kalniņš ir zinājis no galvas gandrīz visu Grīga mūziku.

Zināma radniecība bija abu komponistu liriskajos mūziķu talantos. Kā mazas tautas nacionālās mūzikas kultūras spilgts pārstāvis, Grīgs varēja ar savu piemēru iedvesmot A.Kalniņu viņa apzinātajos centienos veidot nacionālu demokrātisku latviešu mūzikas kultūru.

Viskonkrētāk un auglīgāk Grīga pieredzi savā klaviermūzikā A.Kalniņš izmantoja, pārņēmot klavierminiatūras žanru.

*Žurnālā «Mūzikas Saule» (2004) muzikālogs **Arnolds Klotiņš** nosauc Alfrēdu Kalniņu par «Latviešu Grīgu»*

Variācijas par Grīga tēmu

1938.g. A.Kalniņš uzraksta savu apjomā plašāko kompozīciju, Variācijas par Grīga tēmu. Enerģiska, ar tokātiski motoriskiem mūzikas valodas elementiem.

I variācija	<i>Piacevole</i>	Tuva tēmai, ar divkārši lēnāku tempu. Tiek akcentēts tēmas kantilēnais elements, tā veidota plašāka un liriskāka.
II variācija	<i>Moderato ma energico</i>	Tēmas pārveidojums ļoti radikāls – no tās izmantotas tikai dažas ritmointonācijas.
III variācija	<i>Andantino</i>	No tēmas atšķiras tikai ar skaudrāku kolorītu un brāzmainām arpēdžijām kontrapunktā.
VI variācija	Šūpļa dziesma	Malējos posmos sniedz sev tipisko, maigi sirsnīgo, tautasdziesmām tuvo liriku.
V variācija	<i>Presto</i>	Enerģiska, tokātiska, vētraina.
VI variācija	Kaprise	Ārkārtīgi straujas un negaidītas, koloristiski krāšņas tonalitāšu maiņas.
VII variācija		Tuva tēmai, elēģisks pavērsiens izceļ tēmas liriskos elementus.
VIII variācija	Polonēzs	Sakoncentrēts viss dejiskākais, ko sevī ietver tēma. Vairāki tēli – gan plaša, spēcīga patētika, gan koloristiski mainīga, ziboša lirika vidusposmā.

Arnis Zandmanis

[\(217\) Kalnins-Variācijas pa Grīga tēmu - YouTube](#)

Uzdevums!

Izdomā poētisku aprakstu
par vienu no noklausītajiem
skaņdarbiem (7.-10. t.).

Mājas darbs (pēc izvēles)

Iedomājies, ka veido savu klaviermūzikas vakaru, kur skanēs tikai A.Kalniņa mūzika.

1. uzd. izveido koncertafišu un padomā kādus skaņdarbus iekļausi programmā
vai

2. uzd. iedomājies, ka pirms šī koncerta Tev lūdz interviju, kur jāpastāsta par šī vakara programmu. Uzfilmē 1-2 min video ko atbildēsi un stāstīsi presei.

Attēlu avoti

- 1.sl. Alfrēds Kalniņš 20. gadu vidū. Avots: LF-269 ; Lūcija Garūta 1928. gadā. Avots: LF-407
- 2.sl. Alfrēds Kalniņš 20. gadu vidū. Avots: LF-269
- 3.sl. «Harmonijas nams» 19.gs. beigās Cēsis, kur piedzimst nākamais komponists Alfrēds Kalniņš. Avots: [alfreds_kalnins.pdf \(turaida-muzejs.lv\)](#)
- 4.sl. Komponists Alfrēds Kalniņš bērnībā, 1884. gads. Avots: [Komponists Alfrēds Kalniņš - Rakstniecības un mūzikas muzejs \(rmm.lv\)](#)
- 5.,6. sl. Alfrēds Kalniņš Liepājā. Avots: LF-259
- 7.sl. Alfrēds Kalniņš ar ģimeni. 1932. gada 1. maijs, Ņujorka. Avots: [KAKTUSS: Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka un Rakstniecības un mūzikas muzejs \(lu.lv\)](#)
9. A.Beļcovas zīmejums Kultūras Balss satīras kalendārā 1928. gadam. Avots Mūzikas Saule (2004) Nr.5.
- 10.sl. Komponists Alfrēds Kalniņš un diriģents Jānis Kalniņš. Šaržs. Avots: LF-5514
11. «Alfrēds kalniņš sēj notis». Sergejs Civinskis-Civis. Karikatūra. Avots: [alfreds_kalnins.pdf \(turaida-muzejs.lv\)](#)
12. Alfrēds Kalniņš 1938. gada vasarā Mellužos Avots: LF-2124
- 15.sl. Pianiste Vilma Cīrule. Avots: LF-4333
- 16.sl. Pianists Juris Žvikovs. Avots: ["Lielajā dzintarā" skanēs Kalifornijas iedvesmota klaviermūzika \(liepaja.lv\)](#)
17. Emīls Dārziņš. Avots: [Emīls Dārziņš \(lcb.lv\)](#)
- 18: Toms Ostrovskis. Avots [Emīls Dārziņš \(lcb.lv\)](#) ; Juris Žvikos. Avots: ["Lielajā dzintarā" skanēs Kalifornijas iedvesmota klaviermūzika \(liepaja.lv\)](#)
- 22.sl. Pianists Arnis Zandmanis. Avots: [Pianista Arņa Zandmaņa 70. jubilejas gadā / LR3 / / Latvijas Radio \(lsm.lv\)](#)

Izmantotā literatūra

Klotiņš, Arnols (1979). Alfrēds Kalniņš. Izdevniecība «Zinātne», Rīga

Klotiņš, Arnols (1970). Alfrēda Kalniņa klaviermūzika. Izdevniecība «Liesma», Rīga

Klotiņš, Arnols (2004). Alfrēda Kalniņa 125. gadskārtu pieminot. Mūzikas saule (2004 Nr.5.)

Emīls Dārziņš (1951). Par mūziku. Latvijas Valsts izdevniecība, Rīga

Jakubone, Ināra (2010). Alfrēds Kalniņš. [Alfrēds Kalniņš | LMIC](#).

Jaunslaviete, Baiba (2020). Komponists Alfrēds Kalniņš. [Komponists Alfrēds Kalniņš - Rakstniecības un mūzikas muzejs \(rmm.lv\)](#)

[Alfrēds Kalniņš - Nacionālā enciklopēdija \(enciklopedija.lv\)](#)

Jauku dienu!
Uz tikšanos nākamajā stundā!

